

Notikums

Euroguidance – 20 gadi Eiropā, Latvijā – 12!

Viena no Euroguidance nacionālā līmeņa konferencēm karjeras atbalsta speciālistiem

Ize Astrīda Jansone

VIAA Informācijas un karjeras atbalsta departamenta Euroguidance programmas vecākā speciāliste

Šogad Euroguidance tīkls svin savu 20 gadu pastāvēšanas jubileju. Euroguidance aizsākās kā sadarbības tīkls starp karjeras konsultantiem, kuri veicināja jauniešu iesaistīšanos profesionālajā izglītībā un palīdzēja organizēt profesionālo skolu audzēkņu mācīšanās vai prakses iespējas citās Eiropas valstīs.

Tīkla sākotnējais mērķis bija nodrošināt informācijas apmaiņu par karjeras atbalstu Eiropā un apmācīt karjeras konsultantus, lai tie varētu sniegt konsultācijas par mobilitāti mācību nolūkos profesionālo skolu audzēkņiem. Lai nodrošinātu konsultantu apmācības procesu ar

atbilstošu informatīvo un metodisko materiālu bāzi, tika izveidoti Nacionālie karjeras atbalsta resursu centri. 1994. gadā tīklā piedalījās 27 resursu centri 18 valstīs – tā laika Eiropas Kopienas dalībvalstīs.

Laikam ejot, ir mainījušies Eiropas izglītības politikas akcenti, kas ir ietekmējuši Euroguidance tīkla uzdevumus. Šobrīd izglītība Eiropā tiek skatīta kā veselums – no pirmsskolas līdz pensionāru kursiem, ko kopumā sauc par „Mūžizglītību”. Arī karjeras atbalsts tiek atzīts kā caurviju elements, kas attiecas uz visiem. Tāpat ES 2020 stratēģijas attīstības plāni izceļ vajadzību mācīties un veidot savu darba dzīvi, liekot uzsvāru uz karjeras vadības prasmēm.

Euroguidance tīkla uzdevums ir atbalstīt ES dalībvalstīs un citas ekonomiskajā sadarbībā iesaistītās
—> 4. lpp.

Īsumā

Tuvojas karjeras nedēļa

2012. gada 26.–30. novembrī Valsts izglītības attīstības aģentūras Euroguidance programma sadarbībā ar Liepājas, Ventspils, Rēzeknes, Daugavpils un Valmieras pašvaldībām un to izglītības pārvaldēm organizēs Karjeras nedēļu.

Katrā pilsētā karjeras nedēļas programma būs atšķirīga. Skolēniem un viņu vecākiem piedāvās daudzpusīgus pasākumus, aktualizējot šādu tematiku: iepazīsti profesiju, iepazīsti sevi, gūsti pieredzi, esi uzņēmīgs, zini informācijas resursus, mācies palīdzēt savam bērnam izvēlēties karjeru. Mācību procesā vispārīzglītojošās un profesionālās skolās tiks veidotas karjeras izvēles tematikai veltītas mācību un audzināšanas stundas un ārpusklases pasākumi visu vecumu skolēniem.

Vairāk par Karjeras nedēļas pasākumiem lasiet septembrī www.viaa.gov.lv/Euroguidance.

Par Euroskills 2012

No 2012. gada 4. līdz 6. oktobrim Beļģijā notiks Eiropas jauno profesionāļu meistarības konkurss „Euroskills 2012”. Latviju pārstāvēs 15 jaunieši, kuri apliecinās savas prasmes 11 profesijās.

Šobrīd dalībai „Euroskills 2012” konkursā ir pieteikušies 430 dalībnieki no 24 valstīm, kopumā pārstāvēt 44 profesijas. Vairāk par konkursa aktualitātēm lasiet oktobrī www.viaa.gov.lv/Euroskills.

Nākotnes profesijas izvēle ir jāsaista ar savām interesēm un prasmēm

Indra Garā,
VIAA Informācijas
un karjeras atbalsta
departamenta
NIID.lv e-konsultante

Ilze Astrīda Jansone,
VIAA Informācijas
un karjeras atbalsta
departamenta Euroguidance
programmas vecākā
speciāliste

Valsts izglītības attīstības aģentūras (VIAA) Euroguidance un NIID.lv konsultantes atbild uz lasītāju iesūtītajiem jautājumiem, uzsverot to, ka ikvienam jaunietim karjeras plānošana jāuzsāk pirms studiju izvēles un piemērotākās nākotnes profesijas izvēle jāsaista ar savām spējām un interesēm.

Kādas profesijas ir pieprasītākās Latvijā un pasaulē?

Ņemot vērā Latvijas lēno atveseļošanās no ekonomiskās krīzes, vidējā termiņa pieprasījuma prognoze, ko veido Labklājības ministrija sadarbībā ar Ekonomikas ministriju ir diezgan piesardzīga. Darba spēka trūkums profesiju apakšgrupā, kurā nepieciešama augstākā izglītība tiek paredzēts rūpniecības nozaru tehnologiem, īpaši kokapstrādē. Savukārt ir vērts ievērot, ka jau pašlaik ir pārāk daudz speciālistu ar sociālo zinību, komerczinību un tiesību zinību izglītību. 2016. gadā paredzams, ka 10% šo speciālistu būs jāmeklē darbs profesijā, kas neatbilst iegūtajai izglītībai. Lielākas nodarbinātības iespējas būs speciālistiem ar 1. līmeņa profesionālo augstāko izglītību (mācības ilgst 2–3 gadus pēc vidusskolas beigšanas) un vidējā līmeņa speciālistiem ar izglītību inženierzinātnēs un ražošanā. Speciālisti ar 2. līmeņa profesionālo augstāko izglītību inženierzinātnēs, ražošanā un būvniecībā nebūs tik pieprasīti.

Arī speciālisti ar vidējo profesionālo izglītību būs pieprasīti – arhitektūras un pilsētplānošanas grupā, kā arī lauksaimniecības un izglītības tematiskajās grupās. Tas ir saistīts ar paaudžu maiņu šajās nozarēs. Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības darbinieki arī vien būs pieprasīti, tomēr pieprasījums saistās ar biežo personāla rotāciju, ko izraisa zemā darba samaksa un nepievilcīgie darba apstākļi. Kopumā ņemot, jebkura līmeņa profesionālā izglītība dos lielākas nodarbinātības izredzes nekā izglītība, kas nesniedz profesionālu kvalifikāciju.

Pasaulē pieprasītākās profesijas

Par pasaulē pieprasītākajām profesijām informācija ir iegūstama īstermiņa skatījumā. Starptautiskās personāla atlases firmas „Manpower” pētniecības grupa veic gadskārtēju darba devēju aptauju par nodomiem pieņemt darbā speciālistus tuvāko trīs mēnešu laikā, salīdzinot ar iepriekšējiem 3 mēnešiem. Dati tiek salīdzināti arī ar iepriekšējo gadu. 2012. gada aptaujā

piedalās vairāk nekā 65 000 darbadevēju no 41 valsts ar pasaules apjomīgākajiem darba tirgiem. Analīze tiek veikta reģionālā griezumā. Brazīlijā un Indijā, kur ir visaktīvākais darbaspēka pieprasījums, gaidāma izaugsme pakalpojumu sektorā.

Eiropā Vācija un Norvēģija izceļas ar darbaspēka pieprasījumu. Vācijā meklē kvalificētu darbaspēku, sevišķi veselības aprūpes speciālistus, inženierus un programētājus. Norvēģijā celtniecības, ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes nozarēs meklē darbiniekus no citām valstīm. Āzijā vispār samazinās darbā iekārtošanās tempi. Indija izceļas uz pārējo valstu fonu, izmantojot izdevību piesaistīt darbiniekus IT pakalpojumu sfērā, kamēr darba samaksa ir relatīvi samazinājusies. Dienvidamerikā Brazīlija jau laikus meklē darbiniekus 2014. gada Pasaules kausa futbolā norisei, bet Peru attīstās Finanšu, apdrošināšanas un nekustamā īpašuma sektors, un apstākļi uzlabojas mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un valsts pakalpojumu/izglītības sektoros. Savukārt Ziemeļamerikā Kanāda piesaista inženierus, elektrikus un celtniecības darbiniekus, lai attīstītu jaunas naftas atradnes Albertas provincē.

Kā absolventam izvēlēties savu nākotnes profesiju, kam jāpievērš uzmanība?

Piemērotas profesijas izvēle ir garants sevis veiksmīgai realizācijai. Ir grūti gūt panākumus jomā vai profesijā, kas nav tuva sirdij, nepadodas un neinteresē. Vispirms ir jāiepazīst savas stiprās un vājās puses, intereses, jāizvērtē savas spējas. Tikpat būtiski profesijas izvēlē ir arī dažādi citi aspekti, kurus ne vienmēr saista ar profesijas izvēli, piemēram, vērtības, dzīves stils, darba vides izvēle. Ir svarīgi izsvērt, vai izvēlēta profesija un ar to saistītā darba dzīve nav pretrunā ar to, kas indivīdam ir svarīgs. Popularitāte, nauda, prestižs un piedzīvojumi, ar ko asociējas daudzas profesijas, ir spoži mānekļi, kas ne katram spēj sniegt piepildījumu.

Personības testi un darba tirgus aktualitātes

Noderīga sevis izziņai ir testu pildīšana, aktīva sekošana līdzīgu darba tirgus aktualitātēm dažādos avotos, iepazīšanās ar profesijām publikācijās, informācija par izglītības iespējām, ļoti noderīgas ir profesionālu karjeras konsultantu konsultācijas. Svarīgi ir profesijas/izglītības izvēli neatlikt uz pēdējo brīdi. Pie savas patiesās izvēles

var nonākt, veltot laiku sevis, izglītības un darba tirgus piedāvājuma izpētei. Jāatceras, ka profesijas izvēle nav vienkāršs matemātikas uzdevums, kuram var būt tikai viens pareizais risinājums.

Kā izvēlēties augstskolu/ studiju programmu? Kuras ir labākās Latvijā?

Studijas no mācībām skolā atšķiras ar to, ka skolā māca, bet augstskolā jāstudē pašam. Jebkuras studijas nozīmē, ka vismaz tieši tikpat ilgs laiks, cik veltīts kontaktlekcijām, ir jāvelti arī gatavojoties patstāvīgi. Abu pušu ieguldītais darbs ir tas, kas veido ieguvumu no studijām. Ir dzirdēti komentāri, ka studijas bijušas veltīgas vai neko īpaši nav devušas. Tā var būt divos gadījumos – kad nav kārtīgi studēts vai ir izvēlētas nepareizas studijas. Vislabākā ir tā studiju programma, kurā studē to, kas interesē.

Ir vesela virkne pasākumu, kuru ietvaros var iepazīt potenciālo augstskolu un programmu. Vispazīstamākais pasākums ir augstskolu organizētās ikgadējās atvērto durvju dienas un izstāde "Skola".

Veikts pētījums par pasaules universitāšu akadēmisko reitingu

Kopš 2003. gada Šanhajas Džiao Tong Universitātes Augstākās izglītības institūta Pasaules klases universitāšu centrs (CWCU) ir veicis gadskārtēju pētījumu par pasaules universitāšu akadēmisko reitingu. Pētījums ir izdots angļu valodā sadarbībā ar UNESCO Eiropas Augstākās izglītības centru. CWCU apskata tās universitātes, kurās notiek aktīvs pētnieciskais darbs. Apskatā tiek izmantoti objektīvi rādītāji, t.sk. Nobela un Fīldsa prēmiju saņēmēju absolventu un darbinieku skaits, starptautiski atzīto pētnieku skaits, akadēmiskajos žurnālos publicēto rakstu skaits, u.c.

2011. gada Top 500 universitāšu saraksts ir atrodams interneta vietnē <http://www.shanghairanking.com/>. Astoņas no desmit top universitātēm atrodas Amerikā, pārējās divas – Lielbritānijā. Top 100 augstskolas pārstāv vairākas ES valstis, t.sk. Lielbritānija (9), Vācija (6), Šveice (4), Zviedrija (3), Francija (3), Dānija (2), Nīderlande (2), Norvēģija, Somija un Beļģija (katrai pa 1).

CWCU Universitāšu akadēmisko reitingu mājas lapā ir iespējams sastādīt savu individuālo top augstskolu sarakstu, izvēloties no vērtēšanas kritēriju saraksta sev būtiskākos.

Kas nepieciešams, lai iegūtu budžeta vietu augstskolā?

Augstskolas uzņem pēc Centralizēto eksāmenu (CE) rezultātiem. Jo augstāks būs CE vērtējums, jo lielāka iespēja izcīnīt budžeta vietu. Ir noderīgi izpētīt tieši kuri CE ir tie, pēc kuriem augstskola uzņem konkrētā studiju programmā. Liela nozīme ir konkurencei un budžeta vietu skaitam. Arī šī informācija augstskolu mājas lapās ir atrodama. Lielākā daļa programmu uzņem pēc CE latviešu valodā un svešvalodā. Tehniskajās programmās svarīgs ir arī CE matemātikā vai fizikā. Ar medicīnu saistītajās programmās ņem vērā CE bioloģijā vai ķīmijā.

Iegūt budžeta vietu ir iespējams arī tiem, kuriem ir īpaši sasniegumi valsts mēroga olimpiādēs. Vairāk par priekšrocībām, stājoties augstskolu programmās var uzzināt, iepazīstoties ar Augstskolu uzņemšanas noteikumiem.

Eiropas Savienībā (ES) ir vairākas valstis, kuras saņem un citiem ES pilsoņiem piedāvā studijas bez studiju maksas. Tomēr, jāņem vērā, ka bez maksas studijas piedāvā tikai valsts augstskolās un, galvenokārt, studiju valoda ir attiecīgās valsts valoda. Lai arī Ziemeļvalstīs bezmaksas studiju programmas piedāvā arī angļu valodā, piedāvāto programmu loks ir ievērojami šaurāks par valsts valodā pieejamo. Vēl jāreķinās ar dažādiem izdevumiem, kuri netiek saukti par „studiju maksu”, bet kas ir saistīti ar studiju procesu – reģistrācijas maksa, studentu pakalpojumu pakete, eksāmenu kārtošanas maksa, izdevumi par mācību materiāliem un literatūru. Par studiju maksu un sadzīves izdevumiem ES/EEA valstīs var lasīt elektroniskajā Studiju ceļvedī Eiropā Valsts izglītības atbilstības mājas lapas sadaļā *Euroguidance*.

Kas var palīdzēt nākamās profesijas/ augstskolas/studiju programmas izvēlē?

Šis ir ļoti sarežģīts jautājums. Pamata soļi: iepazīt sevi, attīstīt karjeras vadības prasmes, attīstīt darba tirgū universāli pielietojamās prasmes, nepārstāt mācīties un pilnveidoties. Tas ļaus apzināti izvēlēties to, kas der vislabāk, efektīvi risināt problēmsituācijas un veiksmīgi dzīvē virzīties uz priekšu.

Vai Latvijā var atrast darbu ar ārzemēs iegūtu diplomu?

Svarīgi pirms iestāšanās ārzemju augstskolā pārliedzināties, vai tās diplomu ir valstī atzīti. Ja augstskolas mītnes valsts neatzīst tās izsniegtos diplomus, tad arī citās valstīs šie diplomu netiks uzskatīti par derīgiem. Tas, ka izglītība ir iegūta ārzemēs, var būt gan šķērslis, gan priekšrocība. Ja apgūtā profesija ir reglamentēta, tad var gadīties, ka ārzemēs apgūtās studijas neatbilst Latvijas prasībām. Lai noteiktu, vai ārzemju diploms atbilst Latvijas reglamenta prasībām, tas ir jāiesniedz Akadēmiskās informācijas centrā (AIC – www.aic.lv) profesionālajai atzīšanai. Nereglamentētajās profesijās lēmumu par iegūtās izglītības atbilstību pieņem pats darba devējs. Darba devējs var pieprasīt ārzemju diploma akadēmisko atzīšanu, lai gūtu skaidrību par apgūtās studiju programmas līmeni un atbilstību Latvijā iegūtajai izglītībai. Arī akadēmisko atzīšanu veic AIC.

Ar starptautisko sadarbību saistītās darba jomās ārzemēs iegūtā izglītība var dot priekšrocības darba tirgū sevišķi, ja studiju laikā iegūti profesionālajai darbībai noderīgi kontakti.

Ja arī Jums ir jautājumi uz kuriem vēlaties saņemt atbildes, uzdodiet tos karjeras e-konsultantei NIID.lv mājas lapā.

Izglītības iespēju datubāze NIID.LV kļuvusi sociālāka

Tagad katrs izglītības iespēju datubāzes NIID.lv lietotājs ātri un ērti var dalīties draugu un paziņu starpā ar noderīgām programmu saitēm no NIID.lv datu bāzes, izmantojot sociālo tīklu kontu. Sociālo tīklu ikonas atradīsiet datu bāzes meklējumu un rakstu apakšdaļā. Tur pievienota iespēja dalīties ar noderīgām saitēm Latvijā populārākajās sociālajās vietnēs: *Draugiem.lv*, *Twitter*, *Facebook* un *Google+*.

Papildus NIID.LV piedāvā saglabāt atrasto izglītības iespēju vietnē *Delicious*. Atšķirībā no pārējām sociālajām vietnēm *Delicious* pakalpojums veidots tā, lai īpaši ērti varētu grupēt saglabātās saites dažādos katalogos vai zem dažādiem atslēgas vārdiem. Protams, *Delicious* ļauj arī dalīties ar atrastajām saitēm ar citiem lietotājiem. *Delicious* palīdz NIID.LV lietotājiem veidot un saglabāt savu izglītības iespēju 'grozu', kas var būt noderīgs, izvēloties nākamo izglītības programmu.

Lai izmantotu šīs iespējas, nepieciešams reģistrēties attiecīgajās sociālajās vietnēs. Reģistrācija

ir bez maksas, atsevišķos gadījumos nepieciešams cita sociālās vietnes dalībnieka uzaicinājums.

NIID.LV datu bāzes lietotāji turpmāk varēs arī informēt NIID.LV administratorus par atrastajām kļūdām datu bāzē, kas dos iespēju to pilnveidot un padarīt ērtāku lietotājam.

NIID.LV datubāzē izglītības iespēju apraksta lapās ir pieejams jauninājums – izglītības programmu īstenošanas vietas vizualizācija Latvijas kartē. Nākotnē plānots kartes iekļaut meklēšanas rezultātu skatā, kas ļautu lietotājam izvēlēties ģeogrāfiski tuvākās izglītības iespējas.

Nacionālā izglītības iespēju datubāze NIID.LV (www.niid.lv) apkopo informāciju par Latvijas mācību iestāžu piedāvātajām programmām un kursiem – no vispārējās līdz pat augstākajai izglītībai. NIID.LV datubāzē apkopotas arī pieaugušo izglītībai pieejamās programmas un apmācību kursi.

Notikums

—> 1. lpp.

Euroguidance 2012. –..

valstis karjeras atbalsta sistēmas veidošanā.

Līdz ar Eiropas Savienības paplašināšanos ir arī palielinājies tīkla dalībvalstu skaits. 2012. gadā tīklā ir iesaistījušās 33 valstis, to skaitā 27 ES valstis, trīs Eiropas Ekonomiskās zonas valstis, kā arī Šveice, Turcija un Horvātija.

Latvija uzsāka savu dalību *Euroguidance* tīklā 2000. gadā, kā daļu no pirmsiestāšanās procesa Eiropas Savienībā.

Latvijā *Euroguidance* programma neatlaidīgi strādā, lai veidotu saprātīgi par karjeras atbalstu, kā arī informatīvos un metodiskos materiālus un mācību iespējas pedagoģiskajiem darbiniekiem karjeras izglītības nodrošināšanai.

Euroguidance 12 gadi Latvijā:

- 2000. – nodibina Nacionālā karjeras atbalsta resursu centru
- 2001. – izdod CD – Iepazīsti izglītības un darba pasauli
- 2002. – izstrādā profesionālās izglītības datubāzi: Ko un kur mācīties?
- 2003. – veic karjeras iespēju izpēti
- 2004. – izstrādā karjeras izglītības mērķus pamatskolām; pēta darba un karjeras iespējas; nosaka karjeras izglītību profesionālajā izglītībā
- 2005. – izstrādā priekšlikumus Eiropas Sociālā fonda projektam „Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā”
- 2006. – apzina studiju iespējas Eiropā
- 2007. – izveido karjeras atbalsta sadaļu VIAA mājas lapā, apkopojot nozīmīgākos Eiropas karjeras atbalsta politikas dokumentus
- 2008. – apkopo informāciju ārzemniekiem par studijām Latvijā
- 2009. – izstrādā karjeras konsultēšanas metodes
- 2010. – organizē pasākumus “Karjeras izglītība skolā” un “Mans bērns izvēlas karjeru”
- 2011. – latviešu valodā izdod Vensa Pīvija „Sociodinamiskā konsultēšana” izdevumu
- 2012. – notiek karjeras speciālistu darbs izglītības priekšlaicīgās pamešanas novēršanai

Jaunākie Eurydice pētījumi uzsvēr dabaszinātņu, matemātikas un pilsoniskās izglītības nozīmi

Aija Lejas-Sausa,
VIAA Informācijas
un karjeras
atbalsta
departamenta
Eurydice
programmas
vadītāja

Eurydice tīkla jaunākie veikumi – publikācijas „Dabaszinātņu izglītība Eiropā: valstu rīcībpolitika, prakse un pētījumi”, „Matemātikas izglītība Eiropā: kopējie izaicinājumi un valstu rīcībpolitika” un „Pilsoniskā izglītība Eiropā” kalpo par labu atgādinājumu, cik svarīgi ir skolēnam iemācīt attiecīgās prasmes, lai efektīvi iekļautos sabiedrībā un darba tirgū, kā arī kļūtu par mūsdienīgu pilsoni.

Raizes par skolēnu sekmību izglītības ministriem 2009. gadā lika vienoties par kopīgu Eiropas Savienības (ES) mērķrādītāju, kas nosaka, ka līdz 2020. gadam piecpadsmitgadīgo skolēnu ar nepietiekošiem sasniegumiem matemātikā, dabaszinātnēs un lasīšanā proporcijai jābūt zemākai par 15%. No 18 ES valstīm, par kurām ir pieejami salīdzinoši dati, Somija, Igaunija un Nīderlande parādījušas labāko sniegumu, bet Bulgārija un Rumānija atrodas skolas otrā pusē.

Zemu skolēnu sasniegumu novēšana matemātikā un dabaszinātnēs joprojām ir izaicinājums Eiropai. Ziņojums par matemātikas izglītību („**Matemātikas izglītība Eiropā: kopējie izaicinājumi un valstu rīcībpolitika**”) atklāj, ka tikai piecās Eiropas valstīs (Anglijā, Itālijā, Nīderlandē, Īrijā un Norvēģijā) ir definēti nacionālie mērķi sekmības līmeņa paaugstināšanai matemātikā, taču lielākā daļa ES dalībvalstu ir izstrādājušas tikai vispārējas vadlīnijas grūtību novēšanai šajā jomā.

Ziņojumā arī konstatēts, ka vairumā Eiropas valstu lielāks kļuvis uzsvars uz problēmrisināšanu un matemātikas praktisko pielietojumu. Šāda pieeja labāk atbilst skolēnu vajadzībām un skaidri parāda, kā matemātiku var pielietot reālajā dzīvē.

Ziņojums par dabaszinātnēm („**Dabaszinātņu izglītība Eiropā: valstu rīcībpolitika, prakse un pētījumi**”) pauž, ka nevienā no ES dalībvalstīm nav izstrādāta nacionālā atbalsta politika skolēniem ar zemiem sasniegumiem tieši dabaszinātņu priekšmetos, lai gan piecas valstis (Bulgārija, Vācija, Spānija, Francija un Polija) ir sākušas īstenot programmas tā novēršanai.

Vairums Eiropas valstu veicina inovatīvas pieejas dabaszinātņu mācīšanā jau sākumskolā, piemēram, mācību vielas apguvi praktiskās izpētes ceļā. Vairumā valstu pastāv arī ieteikumi iesaistīt skolēnus diskusijās par vides jautājumiem un demonstrēt dabaszinātņu praktisko pielietojumu ikdienas dzīvē. Taču kopumā var spriest, ka Eiropas valstīs kvalitatīvas nacionālās politikas vietā tiek nodrošināts vispārējs atbalsts pasākumu formā skolēniem ar mācīšanās grūtībām neatkarīgi no mācību priekšmeta. Šo pasākumu vidū ir gan diferencēta pieeja, gan individuālas nodarbības, klasesbiedru atbalstīta mācīšanās, privātsiņģas un skolēnu grupēšana pēc spējām.

Ziņojumā „**Pilsoniskā izglītība Eiropā**” secināts, ka visas ES dalībvalstis skolu izglītības programmās ir integrējušas pilsonisko izglītību – ar atšķirīgām pie-

ejām. Latvijā formālajā izglītībā nav vienotas pilsoniskās izglītības stratēģijas, lai gan vairāku priekšmetu standartā iekļautas attiecīgas tēmas un vairumu aktivitāšu nodrošina interešu izglītības un jaunatnes organizācijas.

Ziņojuma dalībvalstis ir vienprātis – par pilsoniskās izglītības uzdevumu jāizvirza kritiskās domāšanas, analītisko prasmju un tādas attieksmes attīstīšana, kas veicinātu aktīvu dalību skolas un sabiedrības dzīvē.

Lielā daļā Eiropas valstu pilsonisko izglītību sniedz obligāts atsevišķs mācību priekšmets, kas dažkārt tiek mācīts jau sākumskolā. Daudzviet pilsoniskā izglītība ir integrēta plašākos mācību priekšmetos/izglītības jomās, piemēram, sociālajās zinātnēs, vēsturē, ģeogrāfijā. Vairākās valstīs visu priekšmetu skolotājiem jāsniedz savs ieguldījums pilsoniskās izglītības nodrošināšanā ar starpdisciplināras pieejas palīdzību.

Jautājums par pilsoniskās izglītības skolotāju zināšanu un prasmju pilnveidošanu Eiropas valstīs ir problemātisks – lai gan vairākas valstis pēdējos gados ir reformējušas pilsoniskās izglītības saturu, šīs reformas reti kad ir bijušas saskaņotas ar sākotnējās pedagoģiskās izglītības vai profesionālās pilnveides programmu piedāvājumu. No visām Eiropas valstīm tikai Anglijā (Apvienotā Karaliste) topošajiem skolotājiem piedāvā specializāciju pilsoniskajā izglītībā.

Tiek uzsvērts, ka skolotājiem un skolu vadītājiem jāpilnveido arī savas pilsoniskās izglītības līdera prasmes, veicinot labvēlīgu skolas klimatu vai aktīvu skolēnu līdzdalību skolas un vietējās sabiedrības dzīvē.

Visi trīs jaunie pētījumi tiek tulkoti latviešu valodā – š.g. augustā interesentiem būs pieejamas dabaszinātņu un matemātikas izglītības publikācijas, bet rudenī – pilsoniskās izglītības publikācijas latviskā versijā.

Starptautiskās pilnveides iespējas jauniešiem

Marita Kroiča,
Komunikācijas
daļas pārvaldes
vecākā referente,
„Jaunatnes
starptautisko
programmu
aģentūra”

Eurodesk

Eurodesk ir Eiropas Komisijas jaunatnes informācijas tīkls, kas veidots kā atbalsts ES programmai Jaunatne darbībā, kuras pamatā ir neformālā izglītība. Tīkls piedāvā jauniešiem saņemt informāciju par jebkuru viņiem aktuālu tēmu, piemēram, lētāko hosteli Spānijā, par studiju iespējām ārzemēs vai kā veidot savu projektu, apmaiņu, iniciatīvu, kas vajadzīgs, lai dotos brīvprātīgajā darbā. Ir arī jautājumi, kas skar citas Eiropas programmas, piemēram, *Erasmus*, *Leonardo da Vinci* u.c. Tādā gadījumā mēs norādām, kur saņemt atbildes – piedāvājam mājas lapas adreses, e-pastus, tālruna numurus, atbildīgās personas, kuru kompetencē atrodas šie jautājumi. Vidēji gadā *Eurodesk* sniedz 300-500 atbilžu.

Ko var atrast *Eurodesk* datubāzē?

Eurodesk ietver datubāzi www.eurodesk.eu par dažādām Eiropas programmām. Tur var atrast informāciju par Eiropas fondiem, vērienīgiem vides projektiem, informāciju par ceļošanu, brīvprātīgo darbu, jauniešu tiesībām Eiropā un citus jautājumus, ko jauniešiem, dzīvojot Eiropā, vajadzētu zināt. *Eurodesk* publicē ziņas par Eiropā aktuālākajiem video, mākslas un zinātnes konkursiem jauniešiem, kuros iespējams iegūt dažādas balvas – braucienu uz Strasbūru, Eiroparlamenta ēkas apmeklējumu vai modernās tehnoloģijas.

Kādā veidā jūs uzrunājat jauniešus – vai tikai caur mājas lapu, vai arī dodaties pie viņiem?

Mēs organizējam informatīvos pasākumus, izmantojam sociālos tīklus, piemēram, *Facebook*, *Twitter*, *Draugiem.lv*. Aģentūrai 2012. gadā ir 12 reģionālie koordinatori, kas

rīko pasākumus dažādos Latvijas reģionos, kā arī konsultē jauniešus par dažādām iespējām un par projektu rakstīšanu, to sarakstu var meklēt aģentūras tīmekļa vietnē www.jaunatne.gov.lv sadaļā *Eurodesk*. Katru mēnesi izsūtām arī ziņu lapu ar aktuālāko informāciju un iespējām jauniešiem.

Vai notiek arī sadarbība ar izglītības iestādēm?

Mēs braucam uz skolām, universitātēm, organizācijām un jauniešu centriem, prezentējam *Eurodesk* iespējas, ES programmu Jaunatne darbībā, stāstām, kā iesniegt projektus. Ja aicina uz vietu, kur nav pieejams reģionālais koordinators, tad noteikti izvērtējam iespēju aizbraukt un novadīt pasākumu.

Eiropas Brīvprātīgais darbs jauniešu pilnveidei

Kādas valstis latviešu vidū ir īpaši populāras, iesaistoties Eiropas Brīvprātīgā darba projektos?

Protams, siltās zemes, taču tādas ļoti izteiktas valsts nav. Ir arī valstis, kurās kāda konkrēta joma izvirzās kā prioritāte. Mēs noteikti runājam ar jauniešiem par viņu motivāciju doties Eiropas Brīvprātīgajā darbā (EBD), lai viņi domā vairāk par to, kāpēc viņi strādās, ko viņi darīs, ko ar to vēlas iegūt, kāpēc viņiem vispār vajadzētu ko tādu darīt.

Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras mājas lapā www.jaunatne.gov.lv atrodama informācija par Eiropas Brīvprātīgo darbu

Kāda ir jauniešu motivācija doties uz ārzemēm?

Tas ir atkarīgs no katra jaunieša un attiecīgās situācijas. Ja jauniešs aizbrauks tāpēc, ka, viņaprāt, tur būtu interesanti un patīkami siltā klimatā pavadīt brīvo laiku, tad šī nebūs pietiekama motivācija – tas būs vairāk vilinājums. Patiesībā motivācija un iemesli, kāpēc jau-

nietis izlemj doties ārpus Latvijas, ir dažādi.

Jauniešs var izlemt doties Eiropas Brīvprātīgajā darbā pēc vidusskolas beigšanas, kad viņam nav īsti skaidrs, ko vēlas studēt tālāk, vai, lai ikdienā pārbaudītu izvēlēto nākotnes profesiju un tās atbilstību priekšstatiem pirms studiju uzsākšanas. Kāds cits var doties EBD pēc studiju beigšanas vai mainot savu esošo darbu pret kādu jaunu, gūstot pieredzi, zināšanas, attieksmes un atpūšoties no ikdienas rutīnas. Kāds varbūt vienkārši vēlas iepazīt citu valsti, tās kultūru un cilvēku mentalitāti, iegūt jaunus draugus, kā arī iemācīties valodu. Jaunieši, kas pabeiguši augstskolu var izmantot šo iespēju un censties atrast tādu organizāciju, kurā varētu savas zināšanas pielietot praksē un tādējādi gūt darba pieredzi, kuru nereti darba devēji prasa darba tirgū. Bet kāds varbūt vienkārši vēlas izbaudīt kaut ko jaunu un līdz šim nepieredzētu.

Kāds ir jauniešu priekšstats par Eiropas Brīvprātīgo darbu, pirms viņi tajā iesaistījušies?

Priekšstats ir dažāds. Daļa jauniešu to uztver kā brīvā laika pavadīšanu. Mēs viņiem skaidrojam, ka tas tomēr ir pilnas slodzes darbs, kurā ir jāstrādā noteiktas stundas. Jauniešiem ir jāpārdomā ne vienu vien reizi vai, piemēram, darbs pansionātā ar veciem cilvēkiem vai jauniešu organizācijā, vai kādā citā jomā tik tiešām ir tas, ko viņi vēlas darīt.

Kas uzņemas atbildību par to, vai jauniešs ir pietiekami motivēts?

Atbildība noteikti jāuzņemas pašam jauniešim - brīvprātīgajam. Arī nosūtītājorganizācijas no Latvijas pirms projekta sākuma strādā ar jauniešu izvērtē, cik brīvprātīgais ir atbilstošs veicamajam darbam. Nosūtītājorganizācija ne tikai nosūta brīvprātīgo, bet arī atbalsta jauniešu gan pirms projekta, gan projekta laikā.

Izklausās, ka, sagatavojot jauniešus brīvprātīgajam darbam, zināmā mērā tiek sniegts karjeras atbalsts.

Daļēji, jā. Parasti jaunieši paši meklē organizācijas, kas uzņemas viņu ārzemēs, taču, ja jauniešs ir ap-

jucis, ja viņam kaut kas nesanāk, tad nosūtītājorganizācijas var palīdzēt jauniešiem atrast organizāciju, sniegt šādu atbalstu. Brīvprātīgais darbs iemāca tās prasmes, ko ļoti bieži neiemāca skolā, taču tās nepieciešamas personiskajai un profesionālajai izaugsmei. Ne tikai brīvprātīgais darbs, bet visa ES programma Jaunatne darbībā sniedz sociālās un komunikācijas prasmes, māca strādāt komandā, attīsta spēju analizēt situācijas un rīkoties patstāvīgi. Un šīs prasmes noteikti palīdz jauniešiem veidot karjeru.

To apstiprina Latvijas Universitātes Studentu servisa centra viedoklis – tieši minēto prasmju trūkums ir tas, kas visbiežāk traucē jauniešiem, augstskolu absolventiem, sameklēt darbu.

Jā, projektu rakstīšana un īstenošana sniedz neatsveramu pieredzi. Plānojot apmaiņas vai iniciatīvas projektu, jauniešiem meklē un domā, kā šo projektu realizēt, atrod domubiedrus, domā, kas projektam ir vajadzīgs, izstrādā darba grafiku, seko līdzi projektā piešķirtajām finansēm un izmaksām, par ko pēc tam jāatskaitās. Tas ir darbs, kurā apgūst gan komunikāciju, gan plānošanu, gan sadarbību, gan grāmatvedības un citas iemaņas. Jauniešiem jāmācās darot. Turklāt katram jauniešim ir savs talants un dotības – vienam labāk padodas rakstīt, citam rēķināt.

Kā jaunieši izmainās tad, kad viņi ir guvuši šo pieredzi?

Jaunieši zina, ka šo laiku dzīvē viņi nekad neaizmirsīs. Viņi ir iepazīuši citas valsts kultūru, strādājuši konkrētu darbu, kļuvuši patstāvīgāki, ieguvuši jaunus kontaktus, jaunus draugus un neformālās izglītības pieredzi, viņi var saņemt *Youthpass* sertifikātu, kas kalpo kā attīstīto prasmju un iegūtās pieredzes apliecinājums, ejot pie darba devēja.

Vai jauniešiem šķiet sarežģīti iesaistīties programmā?

Varbūt pirmā mirklī tā var šķist, taču aģentūra vienmēr ir ļoti pretimnākoša un atvērta. Pirms projekta iesniegšanas termiņiem organizējam seminārus, kā pareizi aizpildīt projekta iesnieguma veidlapas. Tāpat ir iespējams atnākt uz konsultāciju

Projektā jaunieši apspriež vidusskolas izglītības sistēmas pielāgošanu nākotnes mērķiem un profesijai

aģentūrā. Protams, dažreiz gadās jaunieši, kuri baidās, saka „nekad neesmu projektu rakstījis, tas ir ļoti sarežģīti, man nesānāks”. Taču mēs skaidrojam jauniešiem saprotamā valodā, kas un kā ir jāaizpilda, turklāt aģentūrā ir pieejami vairāki metodiskie materiāli jeb rokasgrāmatas par to, kā aizpildīt projekta iesnieguma veidlapas. Visus informatīvos

Pēc dalības projektā jauniešiem iegūst *Youthpass* sertifikātu, kurā apkopoti iegūtie mācību rezultāti

materiālus var lejupielādēt mūsu tīmekļa vietnē. Visas veidlapas un projektu vadlīnijas ir pieejamas latviešu valodā.

Lūdzu, raksturojiet pārējās aktivitātes un projektus, kuros var iesaistīties jaunieši, lai attīstītu savas karjeras veidošanas prasmes.

Jauniešu apmaiņas projektos no 6 līdz 21 dienai jauniešu grupas no Latvijas var doties uz kādu Eiropas valsti pie citas jauniešu grupas un tāpat, ir iespēja arī Latvijā uzņemt ārzemju jauniešu grupu. Projektu veido par konkrētu tēmu – par kultūru vai veselīgu dzīvesveidu, vai to, kas jauniešiem interesē.

Starptautiska vai nacionāla mēroga jauniešu iniciatīva, kā piemēru var minēt jauniešus no

Ogres, kas savā pilsētā izveidoja velomaršrutu un ieteikumus veloceļotājiem, kurus apkopoja bukletā, iekļaujot arī informāciju par to, kādi interesanti objekti ir aplūkojami pilsētā. Izveidoto bukletu un projekta rezultātus demonstrēja arī dažādās Latvijas skolās.

Jauniešu un jaunatnes politikas veidotāju tikšanās un demokrātijas projekti. Piemēram, tika īstenots jauniešu demokrātijas projekts par vēlēšanām. Jaunieši projekta ietvaros diskutēja, mācījās, organizēja dažādas aktivitātes par to, kāpēc vēlēšanas ir vajadzīgas, lai labāk saprastu un apzinātos sevi kā pilsoņus, kuri var vēlēt un kāpēc to nepieciešams darīt.

Apmācību un sadarbības tīklu veidošanas projekti (bez vecuma ierobežojuma), piemēram, apmācību kursi, darba ēnošana, studiju vizītes, izpētes vizītes, izvērtēšanas tikšanās, partnerības veidošanas pasākumi un semināri.

Vai ir kāds galvenais vēstījums, ko Eurodesk grib jauniešiem paust par Eiropu?

Noteikti būt mobilam un nebaidīties, kā arī uzdrīkstēties. Būt aktīvam gan Latvijā, gan Eiropā! Doties kaut kur ārpus savas valsts, lai redzētu, saprastu, iemācītos un iegūtu vairāk – kļūtu pieredzes bagātāks un izmantotu Eiropas piedāvātās iespējas.

Lietuvā karjeras atbalstu saista ar valsts attīstību

Ize Astrīda Jansone,

VIAA Informācijas un karjeras atbalsta departamenta *Euroguidance* programmas vecākā speciāliste

Šī gada 6. un 7. jūnijā Valsts izglītības attīstības aģentūras Informācijas un karjeras atbalsta departamenta darbinieku grupa kopā ar *Euroguidance* tīkla speciālistiem no dažādām Eiropas valstīm viesojās Lietuvā, lai iepazītos ar karjeras attīstības atbalsta sistēmu.

Lietuvas izglītības ministrija, lai panāktu valstī vienotu izpratni par īstenojamajiem karjeras atbalsta pakalpojumiem veido vienotu karjeras atbalsta pakalpojumu terminoloģiju. Tā paredzēta, lai karjeras jēdzieni būtu viennozīmīgi saprotami un piemērojami darbam ar dažādām mērķa grupām. Šobrīd tiek arī izstrādāts karjeras atbalsta īstenošanas normatīvais regulējums.

Lietuvas izglītības sistēmā karjeras atbalsta jautājumi ir iekļauti vairākos stratēģijas dokumentos. Tiek domāts arī par karjeras izglītības programmu īstenošanas kvalitātes uzraudzību, izmantojot esošo pašvaldības skolu apsekošanas metodi – aptaujas ar jautājumiem par karjeras atbalstu. Apsekojumu datus izmanto aktuālās situācijas atspoguļošanai un uzlabojumu plānošanai.

Karjeras atbalsta pasākumu vadība Lietuvā

Latvijas grupu pārsteidza tas, ka metodiskā atbalsta nodrošināšana karjeras speciālistiem visā valstī izglītības sistēmā ir uzticēta Viļņas Tehniskās jaunrades nama darbiniekiem, kuri strādā gan ar skolēniem (klašu pasākumi un individuālās konsultācijas), gan sniedz metodisko atbalstu speciālistiem, organizējot kvalifikācijas celšanas kursus, izstrādājot informācijas un metodiskos līdzekļus. Tie sniedz arī atbalstu 60 reģionālajiem karjeras koordinātoriem un 700 skolu konsultantiem un vecākiem. Interesanti, ka no šī gada ir plānots nodrošināt lekcijas vecākiem (piemēram, par eksāmeniem, mācībām ārzemēs,

mācību izvēli), daļēji balsoties uz Latvijas *Euroguidance* programmas ieteikto projektu „Mans bērns izvēlas karjeru”.

Lietuvā skolās strādājošiem karjeras speciālistiem pārsvarā ir pedagogiskā izglītība un, lai strādātu par skolas karjeras konsultantu, jāapmeklē vien kursi, kurus organizē Viļņas Tehniskās jaunrades nams.

Minimālās prasības ir saistītas ar to, ka karjeras atbalsta pasākumiem veltītās stundas skolās pašlaik netiek apmaksātas. Šo problēmu paredzēts risināt ar jaunu ESF projektu, kas nodrošinās karjeras speciālistiem algas.

Viļņas Universitātes studentu karjeras centrā izmanto Ziemeļvalstu pieeju

Students pats atbild par savu karjeru, karjeras centrs nav darbā iekārtošanās birojs. Karjeras pakalpojumu mērķis ir apmācīt jauniešus ne vien izveidot, bet arī īstenot savus karjeras plānus.

ESF projekta ietvaros, piesaistot *Ernst&Young* ekspertus ir izstrādāts

Lietuvā jaunatnes darba biržas (JDB) kalpo kā informatīvs un atbalstošs instruments cīņā pret bezdarbnieku skaita palielināšanos tieši jauniešu vidū

Karjeras atbalsta sistēmas modelis Lietuvas augstskolās. Nacionālajā līmenī ir panākta kopīga izpratne par karjeras atbalsta pakalpojumu grozu augstskolās un izveidota atbilstoša karjeras konsultantu apmācības programma.

Monitorē absolventus

Augstskolu vajadzībām tiek veidots elektroniskais karjeras atbalsta portāls kā pirmais karjeras centra sakarsmes punkts ar studentiem un

Meitenes Kauņas jaunatnes darba biržā

informatīvais rīks absolventu monitoringam. Absolventu monitorings tiek uztverts kā viens no valsts attīstības instrumentiem, jo Lietuvas attīstībai ir vajadzīga efektīva augstākās izglītības sistēma, un vienīgais veids, kā noskaidrot, kas īsti notiek tajā un kas ir jāmaina, ir salīdzināmi dati par absolventiem un to panākumiem darba tirgū.

Analizē un prognozē vietējo darba tirgu

Reģionālās darba biržas piedalās vietējā darba tirgus analizē un prognožu veidošanā. Tajās ir izvietotas jaunatnes darba biržas (JDB) – īpaši aprīkotas telpas, informācijas materiāli un gados jauni konsultanti. JDB pakalpojumi ir domāti jauniešiem, kuri uzsāk darba gaitas, ir pameuši skolu vai zaudējuši darbu, kā arī skolēniem un studentiem. JDB sadarbojas arī ar darba devējiem, skolotājiem un skolu vadību, jaunatnes organizācijām un sociālajiem partneriem.

JDB jaunieši var patstāvīgi vai ar konsultanta palīdzību meklēt informāciju par karjeras plānošanu, darba tirgus situāciju, vakancēm, darba meklēšanas metodēm un izglītības iespējām. JDB organizē seminārus par darba tirgus situāciju, karjeras atbalstu, karjeras plānošanu, uzņēmējdarbības pamatiem, *Europass* dokumentiem, CV un motivācijas vēstules rakstīšanu, EURES tīklu un pakalpojumiem.